

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82598,Osinski-Kazimierz-Jozef-Herman.html>
2022-10-06, 12:33

Osiński Kazimierz Józef Herman

OSIŃSKI (Kazimierz) Józef Herman (4 III 1738, Dobrzyków k. Płocka – 13 III 1802, Warszawa), pijar, nauczyciel, fizyk i chemik.

W 1755 wstąpił do zakonu pijarów i przybrał imiona Józef Herman. Kształcił się w Rzeszowie i Międzyrzeczu Koreckim, potem był nauczycielem poetyki w Międzyrzeczu i Warszawie. W 1764–65 odbył studia teologiczne w Warszawie, następnie był profesorem filozofii w Wieluniu. W III 1768 z rekomendacji A. Wiśniewskiego wyjechał za granicę jako opiekun młodocianego Stanisława Sołtyka. Przebywał łącznie cztery lata w Wiedniu i Paryżu i tam zapoznał się z najnowszymi osiągnięciami w fizyce i chemii. Przywiózł do Warszawy literaturę naukową oraz zbiór instrumentów fizycznych. Zaczął wykładać filozofię i matematykę w Collegium Nobilium na Miodowej. W V 1774 rozpoczął u pijarów publiczne wykłady fizyki eksperymentalnej, bogato ilustrowane doświadczeniami, i prowadził je przez prawie 30 lat. Wykłady te odbywały się trzy, a potem dwa razy w tygodniu i cieszyły wielkim powodzeniem warszawskiej publiczności.

W 1777 O. wydał w Warszawie oparty na swych wykładach podręcznik *Fizyka doświadczeniami potwierdzona*. W piętnastu rozdziałach, obejmujących łącznie 542 strony, wyłożył w zasadzie całą ówczesną fizykę oraz astronomię, uwzględniając ponadto praktyczne zastosowania fizyki dzięki wyjaśnieniom działania pomp, sikawek, młynów itp. Ta książka, pisana bardzo rzeczowo, bez zbędnych komentarzy, prezentuje się bardzo korzystnie w porównaniu z rozwlekłym, przegadany i obejmującym tylko część fizyki podręcznikiem J. Rogalińskiego. Jednak wskutek oporu eksjezuitów mających silny wpływ na decyzje Tow. do Ksiąg Elementarnych, książka O. nie została zatwierdzona jako podręcznik szkolny.

O. był autorem wszechstronnym, napisał także kilka innych wartościowych książek: *Nauka o gatunkach i szukaniu rudy żelaznej* (1782), *Opisanie polskich żelaza fabryk* (1782), *O gatunkach powietrza odmiennego od tego, w którym żyjemy* (1783), *Sposób ubezpieczający życie y majątek od piorunów* (1784) oraz *Robota maszyny powietrznej pana Montgolfier* (1784). W tej ostatniej, wychodząc naprzeciw modzie na wypuszczanie balonów po ich wynalezieniu we Francji (1783), O. podał wskazówki dotyczące ich projektowania i budowy, zamieścił też własny pomysł aerostatu próżniowego z blachy żelaznej.

O. śledził na bieżąco postępy chemii i fizyki, korespondował m.in. z W. Herschelem. Wydał w 1801 drugie, całkowicie przerobione wydanie swego podręcznika *Fizyka najnowszymi odkryciami pomnożona, nayoczywistszemi doświadczeniami potwierdzona*. Drugi tom tego dzieła opublikował w 1803, po śmierci autora, Jan Bystrzycki. On także opracował jego kolejne, trzecie wydanie dzieła w 2 tomach (1806 i 1810) *Fizyka X. Józefa Osińskiego przerobiona i najnowszymi odkryciami pomnożona*.

O. należał do członków założycieli TWPN, ale ze względu na pogarszające się zdrowie brał niewielki udział w jego działaniach. Na posiedzeniu 9 V 1801 przedstawił rozprawę *O wzroście nauk fizycznych w drugiej połowie wieku osiemnastego*, opublikowaną w tomie I „Roczników Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” (1802).

Wszechstronność i dokonania O. zyskały mu tytuły pierwszego polskiego hutnika, elektryka i chemika. Ze względu na przeprowadzane doświadczenia z roślinami bywa też zaliczany do pionierów fizjologii roślin w Polsce.

PSB (R. Leszczyński, K. Sarnecki).

J.M. Bąk: *Powstanie i rozwój polskiej terminologii nauk ścisłych*, Wrocław-Warszawa 1984; Jasiuk: *Renesansowy pijar doby oświecenia. Rzecz o Józefie Hermanie Osińskim*, [w:] *Wkład Pijarów do nauki i kultury w Polsce XVII-XIX w.*, red. I. Stasiewicz-Jasiukowa, Warszawa-Kraków 1993, s. 309-317.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)